

STUDII DE TOPONIMIE ÎN PAGINILE REVISTEI „ARHIVELE OLTENIEI”

(scurtă prezentare)

Cercet. șt. II, dr., Iustina NICA (BURCI)

Institutul de Cercetări Socio-Umane
„C.S. Nicolăescu-Plopșor” din
Craiova, al Academiei Române

Aflate, ambele, la început de drum în primele decenii ale secolului al XX-lea, revista „Arhivele Olteniei” (serie veche) și toponimia românească au parcurs împreună o bună parte din traseul lor existențial. Aveau în comun, încă de la început, obiectivul de a scoate la lumină materiale importante din istoria devenirii noastre, în special din zona Olteniei – regionalismul reprezentând, după cum semnala chiar Nicolae Iorga în primul număr al publicației, „un îndemn spre muncă, spre acea spornică muncă în hotare bine definite, cu puteri chibzuite în tot adevărul lor, care poate transforma orașe sacrificate, provincii neglijate, populații părăsite, în factori energici de temeinică dezvoltare a poporului românesc” (*Regionalism oltean*, în „Arhivele Olteniei” (Serie veche), I. nr. 1, ianuarie 1922, p. 10) – de a cerceta și de a prezenta cu meticulozitate atât trecutul, cât și prezentul, și de a găsi soluții pertinente la problemele vremii.

Deși nu i-a fost alocată o rubrică specială, toponimia s-a dovedit a fi o prezență constantă în paginile revistei, studii de profil, precum și recenzii care semnalau apariția unor noi lucrări în domeniu, fiind întâlnite frecvent pe întreg parcursul editării sale. În sprijinul cercetărilor din această arie tematică, vin, de asemenea, și alte articole, al căror subiect nu a vizat probleme de toponimie, dar în care regăsim o informație bogată – diverse liste cu nume de localități, hotare, moșii, printre care: Ioan C. Băcilă, *Oltenia sub Austriaci, 1718-1739. Un document cartografic*, anul III, nr. 12, mart.-april. 1924, pp. 111-118; M. A. Vasilescu, *Registrul tuturor localităților cuprinse în harta Olteniei lucrată de Friederich Schwantz și terminată în 1723*, V, nr. 27, sept.-oct. 1926, pp. 341-253; T. G. Bulat, *Diviziunea proprietății rurale în Oltenia la 1837*, IV, nr. 18-19, mart.-iun. 1925, pp. 105-111 etc. –, foarte utilă studierii numelor de locuri.

Printre colaboratorii care au publicat în „Arhivele Olteniei”, serie veche, se numără: C. Gerotă – *Din toponimia județului Dolj* (nr. 4, dec. 1922); Anton Oprescu – *Din toponimia Olteniei* (III, nr. 14, iul.-aug., 1924, pp. 290-302); George Mil-Demetrescu – *Din istoria Craiovei. Vechi denumiri de mahalale și suburbii*, studiu care se întinde pe parcursul a două numere din revistă, apărute consecutiv în anii 1925 (IV, nr. 18-19, mart.-iun., pp. 112-122) și 1926 (V, nr. 24, mart.-apr., pp. 95-101); *Biserici craiovene* (XIII, nr. 74-76, iul.-dec., pp. 337-342); Anastase Georgescu – *Mahalalele Craiovei* (XVIII, nr. 104-106, iul.-dec., 1939, pp. 391-405); Sică Geoergescu – *Jiul și numele lui. Contribuțiuni la monografia județului Doljiu*, publicat în 1930 (IX, nr. 47-48, ian.-apr., pp. 1-4); Stoica Nicolaescu – *Documente istorice relative la comuna Cacaleți sau Castra-nova din județul Romanați*, articol apărut în numărul din ian.-apr. 1930 (IX, nr. 47-48, pp. 4-5); I. Brătulescu – *Numele bisericii „Belivacă” din*

Craiova (XIV, nr. 78-82, mai-dec., 1935, pp. 499-500); C.S. Nicolaescu-Plopșor – *Îndreptări* (II, nr. 7, mai-iun., 1923, pp. 229-230), Mihail Gregorian – *Câteva observațiuni critice asupra articolului „Din toponimia Olteniei”, în legătură cu părerile ale d-lui A. Opreșcu* (IV, nr. 17, ian.-febr., 1925, pp. 63-66); Ion Donat – *Toponimie turanică și vechiu germană în Dolj* (XIII, nr. 71-73, ian.-iun., 1934, p. 198); *Despre numele Olteniei* (XIII, nr. 74-76, iul.-dec., 1934, pp. 483-484); *Revelații toponimice pentru istoria neștiută a românilor* (XX, nr. 113-118, ian.-dec., 1941, pp. 279-286) și alții.

Subiectele abordate de către aceștia, după cum se poate observa și din titlurile anunțate, vizează o problematică variată: originea unor denumiri de localități și cursuri de apă, denumiri ale mahalalelor, suburbiilor craiovene și ale unor așezăminte bisericesti, contribuția termenilor geografici populari la formarea numelor de locuri etc. În articolele care vizau probleme punctuale, de amănunt, atenția autorilor era centrată în special pe studierea faptelor de limbă veche, studiul toponimelor autohtone ori de origine slavă, gepidică sau turanică fiind cel care ar fi permis descifrarea unor aspecte inedite privind originea, continuitatea și conviețuirea noastră cu alte popoare în spațiul dunărean.

Vom observa, pe măsură ce parcurgem materialele citate, că unele dintre subiecte au fost abordate cu deosebită meticulozitate și că s-au găsit pentru acestea soluții pertinente, alteori ideile și explicațiile nu au corespuns adevărului istoric și lingvistic. Oricum ar fi fost însă, cu toate inadvertențele etimologice pe care le înregistrează (scuzabile astăzi și prin prisma faptului că cercetările de toponimie se aflau în faza lor de pionierat), studiile și articolele privind numele de locuri s-au încadrat perfect dezideratelor pe care și le-a asumat, dintru început, revista „Arhivele Olteniei”: pe de o parte, de a scoate la lumină materiale importante pentru trecutul nostru, pe de alta, de a face cunoscute manifestațiile culturale și de viață oltenească ale timpului.

Și, putem spune, având la dispoziție de această dată bibliografia seriei noi a „Arhivelor Olteniei”, că „parteneriatul” acesta a continuat peste timp, cu noi colaboratori și noi direcții și metode de cercetare, adecvate, cum este și firesc, contemporaneității, având însă mereu în fundal, ca un laitmotiv, vechea cerință (și dorință a autorilor) de a „scormoni în pământul inert spre a descoperi mărturii vii de existența noastră aici, cât și cercetarea elementului viu al neamului nostru” (C. Gerotă, *Din toponimia județului Dolj*, nr. 4, 1922, p. 351).